

Kulturdepartementet

Yttrande över Konstnär – oavsett villkor? (SOU 2018:23)

Stockholms läns landsting har genom remiss beretts möjlighet att yttra sig över den konstnärspolitiska utredningen Konstnär – oavsett villkor? (SOU 2018:23).

Stockholms läns landsting arbetar strategiskt med att stärka de konstnärliga och kulturella verksamhetsområdena i hela Stockholms län, både genom systematisk partsgemensam kartläggning och genom omfattande bidragsgivning. Detta arbete tar sin utgångspunkt både i den kulturstrategi som arbetats fram och nyligen beslutats av landstingsfullmäktige och som också utgör en del av Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFSS) 2050 och i de nyligen reviderade stödformerna som också skapat nya möjligheter för olika typer av aktörer.

Stockholms läns landsting välkomnar generellt framtagandet av den konstnärspolitiska utredningen och delar i stort dess slutsatser, förslag till åtgärder och uppskattar de förtydliganden av den konstnärspolitiska situationen och konstnärernas villkor som utredningen bidrar med. Samtidigt vill landstinget poängtera att statliga insatser inom området bör ske även i dialog med kommuner och landsting. Slutligen saknar landstinget en mer djuplodande analys av de förändringar som digitalisering medfört vad gäller framför allt unga människors uttrycksmöjligheter och dess konsekvenser för konstnärsrollen.

Nedan lämnar landstinget mer specifika synpunkter på de förslag som utredningen presenterar och som Stockholms läns landsting bedömer är relevanta att bemöta.

Synpunkterna följer betänkandets egen disposition.

6.2 Digitaliseringens övergripande konsekvenser

Landstinget delar utredningens mening att digitaliseringen är den förändring under senare tid som har påverkat konstens och konstnärernas villkor mest. Landstinget delar också utredningens slutsats att utvecklingen i vissa avseenden har försvårat möjligheter för konstnärer att få betalt för sitt arbete då digitaliseringen har förändrat konstens affärsmodeller och att en stor del av intäkterna stannar i det distribuerande ledet. Hotet mot konstnärernas upphovsrätt är också en påtaglig effekt av digitaliseringen.

Stockholms läns landsting har redan initierat en utredning om digitaliseringens förutsättningar och konsekvenser och välkomnar därmed utredningens förslag att ta fram en samlad strategi för digitaliseringen av den offentligt finansierade kulturen, att uppdra åt Konstnärsnämnden att djupare analysera konstnärernas förutsättningar i det digitala landskapet samt att uppdra åt Tillväxtverket att främja konstnärernas digitala nyttjande av sina verk samt att tillföra en ram om 100 miljoner kronor för att initiera ovan arbete.

Landstinget anser dock generellt att utredningen intar en alltför defensiv hållning till den digitala utvecklingen. Utredningen missar att också beskriva de stora möjligheter som digitaliseringen och internet har medfört för utvecklingen och tillgängliggörandet av konsten och kulturen. Det är denna positiva kraft som mer än något annat har förändrat villkoren för den samtida konsten och kulturen. Allt fler människor har idag tillgång till konstens och kulturens produktions- och distributionsmedel, vilket har inneburit en veritabel revolution av vilka individer och grupper som representeras på konstens och kulturens arenor. Detta gäller inte minst de konstområden som tidigare har krävt dyrbar och avancerad utrustning för att kunna produceras. Det är landstingets mening att digitaliseringen är en mycket viktig faktor för att sänka de trösklar och minska den snedrekrytering till konst- och kulturlivet, som utredningen beskriver som en stor utmaning. Det är också landstingets mening att den digitala utvecklingen, understödd av strategiska offentliga insatser, kan bidra till att ytterligare tillgängliggöra konsten och kulturen.

9.3. De konstnärliga utbildningarna

Landstinget stödjer utredningens analys att den sociala snedrekryteringen till svenska högskolor är påtaglig, att den är särskilt tydlig till de konstnärliga högskolorna och att detta bör motverkas. Utredningen lämnar

här ett antal förslag till åtgärder för att möta utmaningen som landstinget styrker.

Landstinget vill i detta sammanhang framhålla folkhögskolornas stora betydelse för integrationen i allmänhet och för breddningen av rekryteringsunderlaget till ett flertal högre konstnärliga utbildningar. Landstinget vill särskilt uppmärksamma förslaget att de konstnärliga högskolorna behöver öka tillgängligheten genom att flytta ut delar av sina aktiviteter till socioekonomiskt svaga områden.

Utredningen uppmärksammar också den pågående statliga satsningen på en mer tillgänglig och jämlik kulturskola, vilken Stockholms läns landsting är engagerad i.

Landstinget vill i detta sammanhang påpeka att balansen mellan arbetsmarknad och antalet utbildningsplatser behöver uppmärksammas i den fortsatta utvecklingen av det konstnärliga utbildningsväsendet.

Utredningen föreslår att inrätta ett nytt statsbidrag om 50 miljoner kronor för att stödja tillskapandet av *konstnärliga produktionshus* för ungdomar, företrädesvis i områden med socioekonomiska utmaningar. Husen ska välkomna alla konstformer och gärna ges en lokal profilering.

Stockholms läns landsting stödjer detta förslag och påpekar att denna utveckling vad gäller Stockholms län i så fall måste kopplas till arbetet med den regionala utvecklingsplanen (RUFS) och utvecklingen av de regionala stadskärnorna. Det är också viktigt att arbetet tar utgångspunkt i den nyligen beslutade kulturstrategin.

För att nå en långsiktig effekt bör medlen som avsätts för detta fördelas i samråd med regionerna och berörda kommuner så att utvecklingen och finansieringen av lokala produktionshus säkras i nära samarbete med kommunerna. Landstinget avråder från att tillskapa nya parallella strukturer. På många platser finns redan en befintlig fungerande infrastruktur i form av kulturskola, kommunala kulturhus eller civila aktörer som kan vara lämpliga att bygga vidare på.

Det är också angeläget, som utredningen skriver, att stödet till produktionshusens verksamhet förankras i det professionella kulturlivet.

9.4 Stärkt arbetsmarknad för konstnärer

Det är angeläget att stärka konstnärernas framtida digitala produktions- och distributionsmöjligheter genom en tydlig koppling till ersättningsfrågan.

Landstinget styrker även förslaget att Tillväxtverket får i fortsatt uppdrag att utveckla analyser och strategier för att kulturella och kreativa näringar i hela riket. I detta är det viktigt att verket ges möjlighet att arbeta med regionala data och projekt då skillnaderna i landet är särskilt stora inom detta område.

9.4.6 Offentliga inköp av konst

Stockholms läns landsting är en kraftfull aktör när det gäller offentlig gestaltning och är därmed en av de större konstaktörerna i riket.

Landstinget vill i detta sammanhang lyfta fram de många goda exempel på strategiskt arbete med offentlig gestaltning som görs i många av rikets kommuner och regioner och ser positivt på att även staten skulle omfattas av enprocentregeln.

9.4.7 Konstens behov av mellanhänder

Landstinget ställer sig positiv till förslaget att inrätta försöksverksamhet med en allians för konstnärliga upphovsmän liknande de strukturer som redan finns inom teater- och musikområdet.

9.5.3 Kultursamverkansmodellen

Stockholm är det enda län idag som inte deltar i kultursamverkansmodellen. Stockholms läns landsting har helt nyligen antagit en kulturstrategi för Stockholmsregionen, som utgör en del av RUFSS 2050. Genom arbetet med denna strategi kommer Stockholms läns landsting att stärka sin position som regional samordnare av den kulturella infrastrukturens utveckling i nära samarbete med länets kommuner, kulturliv och civilsamhälle.

Landstinget delar till slut utredningens erfarenhet att statens styrning av kultursamverkansmodell har varit alltför detaljerad och välkomnar förslaget att den framtida styrande förordningen ska vara mindre detaljreglerande och ge utrymme för nya konstnärliga uttryck.